

פרק 1

האם הזכרים הם המין החלש?

כשהיה קטלר דוויייה ילד בן ארבע מלא חיים ומהיר מחשבה, סיפר עליו ניו יורק טיימס שהוא שייך לקבוצה גדולה של תינוקות קטנים מאוד, שנולדו קודם זמנם אבל שרדו. "איננו יודעים מה יהיה כשיתחיל ללכת לבית ספר," אמרה אמו לעיתונאית. הייתה לה סיבה לדאגה. קטלר החל את חייו מחוץ לרחם אחרי היריון של 26 שבועות, במשקל של פחות מקילוגרם ורבע, ובחודשים הראשונים לחייו היה נתון בסכנת מוות. כמו רוב התינוקות שנולדו טרם זמנם, הוא לא יכול בתחילה לנשום בכוחות עצמו או אפילו לינוק. הוא ניזון באמצעות צינורית שהושחלה אל תוך מעיו, והיה חור בלבו שנזקק לתיקון מיידי. סיכוייו היו קלושים. 15 שנה אחר כך, כשאותה עיתונאית, ג'יין ברודי, כתבה עליו, דוויייה כבר ניצח כנגד כל הסיכויים. בגיל תשע-עשרה הוא היה סטודנט בריא בפקולטות ללימודי אסיה וקולנוע באוניברסיטת מינסוטה, עסק באמנויות לחימה, וזה עתה זכה בפרס על השירה שכתב.¹ הודות לטיפול של מומחים שהשתמשו במכשירים חדשניים לטיפול נמרץ ביילודים, הוא לא רק שרד אלא גם שגשג, זמן רב לפני שרופאים יכלו להגיד מה עלול לעלות בגורלו.

התפתחותו של קטלר דוויייה הייתה ראוייה לציון, לא רק משום שהיה זה סיפור שמח על פג שהצליח. היותו זכר הגבירה את ייחודיותו. סיכויי ההישרדות של פגים ממין נקבה טובים יותר.² רופאים אמריקנים שעקבו אחר התפתחותם של 5,076 תינוקות שנולדו במשקל נמוך, מצאו שסיכויי ההישרדות של בנות שנולדו

קודם זמנן עולים פי 1.7 על אלה של בנים במצב דומה; סיכויי ההישרדות של פגים נקבות ממוצא אפריקני-אמריקני כפולים מאלה של זכרים לבנים.³ כמו קטלר, רבים מהתינוקות הללו מתפתחים היטב, בסופו של דבר. אולם יותר ממחצית מהפגים סובלים מהפרעות קשב, למידה או התנהגות, ורוב הילדים עם הפרעות אלה הם זכרים. נתון זה מאשר שגם לפני הלידה, הזכרים פגיעים יותר.⁴ כמו המבקרים בחדר ההמתנה שלי, רבים נאבקים עם קשיי דיבור ושפה או עם מגבלות במיומנויות למידה וחברה, ככל שהם גדלים. אזורי המוח של בנים שנולדו קודם זמנם, שאחראים לקריאה, לשפה ולוויסות רגשות, קטנים יותר מאלה של פגים נקבות, כאילו קפאו בשלב התפתחות מוקדם; סריקות מוח של בנים וכנות בני שמונה מגלות הבדלי גודל. "חילקנו את קבוצות הפגים על פי מין, וביננו! נפח החומר הלבן של הנקבות היה גורמלי, בעוד שאצל הזכרים הנפח היה נמוך יחסית לבני גילם שנולדו בזמן, " אמר אלן רייס, מי שהוביל את המחקר, בתארו את ממצאי הצוות שלו בפני עמיתים בבית החולים סטנפורד. המחקר שלו היה האחרון בסדרה ארוכה של מחקרים, שהראו שהסיכוי של בנות שנולדו קודם זמנן להשיג את בנות גילן שנולדו בזמן, גדול יותר מזה של בנים במצב דומה, ככל תחום שהוא – מגובה פיזי ועד קריאה. בנות שנולדות קודם זמנן ומשקלן נמוך מהגורמלי פשוט חסינות יותר מבנים שנולדו באותו שלב בהיריון ובמשקל נמוך באותה מידה.⁵

למן היום הראשון לחייהם, ולמרות שמספרם גדול יותר, עיברים זכרים רגישים יותר מנקבות להשפעותיה של מצוקה אצל האם. בתנאי היריון ולידה קשים יש לנקבות סיכויים רבים יותר להצליח. הן מיטיבות לשרוד את השעות הקשות הראשונות אחרי ההתעברות, ומושפעות פחות מקשיי לידה ומהפרעות מסוגים שונים. אפילו זיהום, פגיעתו בזכרים קשה יותר. חוקרי דמוגרפיה מצאו שמספרם של בנים שנולדים בסביבת תעשייה כבדה נמוך ממספר הבנות. (באזור המכונה "עמק הכימיקלים" בצפון אונטריו, מספר הבנות שנולדות לאמהות שחיות בשמורת First Nation כפול ממספר הבנים.) מומחים מעריכים שעוברים זכרים חלשים יותר ושוורדים פחות בתנאים סביבתיים או חברתיים גרועים.

במחקר מדהים שנמשך 22 שנה, ועקב אחרי התפתחותם של 700 ילדים שנולדו ב-1955 לחיי עוני בקוואי, הוואי, גילו הפסיכולוגיות האמריקניות אמי וורנר ורות סמית שהבנים היו פגיעים יותר מהבנות במידה משמעותית, למן השבועות שקדמו ללידה ועד גיל שמונה-עשרה. בקהילה סגורה ורבגונית מבחינה גזעית זו סבלו בנים יותר מבנות מטראומות שנגרמו בלידה, ויותר ממחצית מבנים אלה מתו בינקותם, לעומת חמישית בלבד מהבנות. בין הלידה לגיל

שנתיים, בנים סבלו יותר מבנות מתאונות חמורות או ממחלות קשות; מספרם של הבנים שרמת המשכל שלהם הייתה פחותה מ־80 או שסבלו מקשיים בשפה או בהתפתחות חברתית או מוטורית היה כפול ממספר הבנות. יותר מ־50 אחוז מכלל הבנים התקשו בלימודיהם בבית הספר. הבנים הושפעו יותר מהבנות מתנאים שליליים – עוני, חוסר יציבות של התא המשפחתי או העדר עידוד ודרבון.⁶

מנקודת מבט ביולוגית, מין הנקבה מציע הגנה מהעריסה עד הקבר. איש אינו יודע למה, אולם יש כמה השערות. לבנות יש שני כרומוזומים X, ולכן אם אחד ניזוק או מצפין חסר כלשהו, יש להן תחליף. גנים רבים שקשורים למוח נמצאים על כרומוזום X, ומכאן חשיבותו לפעילות נוירולוגית. כשיש רק כרומוזום X אחד, מתגלים עד מהרה שינויים קיצוניים, כאלה שייתכן שהיו מתעמעמים או נעלמים לגמרי אילו היה קיים עותק נוסף של X כדי להפחית את השפעותיהם.⁷ בנות מוגנות גם מהורמונים זכריים שמאטים את התפתחות מוחם של הבנים ברחם – אחד מנושאי של ספר זה; הורמונים אלה הם שגורמים לכך שבנים שנולדים קודם זמנם הם מלכתחילה פגיעים יותר מבנות, עוד לפני הלידה. הטסטוסטרון הוא מנוע כימי רב עוצמה, שהופך את המוח לזכרי לפני הלידה וממשיך לחזק את המערכת גם אחר כך, לעתים תוך יצירת השפעות סותרות. בעלי חיים זכרים נוטים יותר לחלות ולמות בתקופת הייחום, כשרמות ההורמונים שלהם גבוהות. הטסטוסטרון משפיע באותה צורה פרדוקסלית על בני אדם. הוא מגביר את תוקפנותם ואת נטייתם ליטול סיכונים. אולם קיים חשד שהוא מעורב בשיעור גבוה יותר של מחלות כרוניות בקרב זכרים, כולל סרטן, סוכרת, מחלת כבד, מחלת לב ואיידס.⁸ עליות פתאומיות ברמת הטסטוסטרון מגבירות את הכוח ואת הסבולת, ובמידה מסוימת את יכולתם של גברים לפתור בעיות מרחביות. אולם הן גם מקטינות את התגובה החיסונית של הגוף. דברים אלה מוכחים היטב בעזרת שיעורי ההישרדות אחרי אשפוז. ככל שרמת הטסטוסטרון של הגברים גבוהה יותר, כך פוחתת עמידותם לזיהומים שאחרי ניתוחים. זיהומים אלה הורגים 70 אחוזים מהגברים שלוקים בהם, בהשוואה ל־26 אחוזים בלבד בקרב נשים.⁹ מהי אותה פגיעות ביולוגית? ההיסטוריה של האבולוציה מתארת את הגורמים למבנה הגופני החזק יותר של הנקבה. רק צאצאיהן של נשים שהיו חזקות מספיק כדי ללדת ילדים, להאכיל אותם ולטפל בהם בדרכם הארוכה לכגרות, הצליחו לשרוד. ולכן, רק נשים חסונות יותר ילדו ילדים שהמשיכו לשאת את החותם הגנטי שלהן. לעומת זאת, גברים יכלו להתרבות ללא חשש, בין אם שרדו זמן

מספיק כדי לגדל את הצאצא לבגרות, ובין אם לאו. מה שהיה חשוב היה ההולדה עצמה. ההולדה אינה מתקבלת כמוכנת מאליה אצל מינים שבהם חלק מהזכרים מזדווגים עם יותר מנקבה אחת וחלקם אינם מזדווגים כלל. במצב של תחרות עזה כל־כך, היות הזכר חזק יותר, מהיר יותר או נכון יותר ליטול סיכונים, היא שיוצרת את ההבדל בין הצלחת ההתרבות או היעלמות מעל פני האדמה; ואם המחיר הוא אריכות חייו של הזכר או בריאותו לאורך זמן, האבולוציה מוכנה לשלם אותו. חשיבות תכונות המהירות, הכוח ועוז הרוח של הזכר מודגשת אף יותר בדרישות שמציבות הנקבות על מנת לספק את צורכיהן. מאחר שכמחצית מצאצאיה של הנקבה הם בנים, היא מעדיפה זכרים חזקים ומהירים שנוטים ליטול סיכונים, משום שהם שילידו בנים בעלי תכונות כאלה.

המשיכה המינית שחשה הנקבה כלפי זכר שנוטל סיכונים מובילה למתבגרים מחפשי־ריגוש בכל מקום, מגולשי סקייטבורד בפרוורים ועד כנופיות סכינאים במרכז העיר. ההוכחה נמצאת ממש מתחת לאפנו, בכל פעם שאנו צופים בצעירים נמהרים בפארק או קוראים את מודעות האבל. חולשת הזכרים בולטת עוד יותר במדינות מתפתחות, שם גורם הסיכון הנפוץ ביותר למוות בטרם עת הוא עצם היות האדם זכר.¹⁰ לדוגמה, בני עשרה שמכונים "גולשי רכבות" בסווטו, שמתגרים במוות בבצעם פעולות על גגות רכבות נוסעות, מזנקים מגשרים או מדלגים ממכונית למכונית וגוררים את עקביהם על האדמה בעודם תלויים על קרון רכבת נוסע. בלווייתו של אחד מחבריו שנהרג כשהוטח לעבר עמוד חשמל, הסביר חבר בכנופיית "גולשי רכבות" כזו למה הם נוטלים סיכונים כאלה. "כשאנחנו עושים את זה, אנחנו מרגישים כאילו אנחנו בעולם אחר, בשמים או משהו. כאילו אנחנו מרחפים ולא מפחדים מכלום. בנות אוהבות את זה ומשתגעות אחרינו," אמר הנער הדרום אפריקני בן התשע־עשרה. הוא רואיין בעוד הוא וחברי כנופייתו עוסקים ב"גלישת רכבות", במהלך טקס מקאברי לזכר חבר כנופיה אחר שנפל מרכבת מספר ימים קודם לכן. "ג'נדה שכח לרדת מהר... הוא מת לנגד עיניי. חשבנו שכדי להיפרד ממנו כמו שצריך, אנחנו צריכים לעשות מה שעשינו איתו לפני שמת," הוסיף נער אחר, ג'וליוס.¹¹ בהימור האכזרי על הברירה המינית, גם בימינו אנו, פעילות הכרוכה בסכנת מוות מקנה תחושת ריגוש עצום.

הזכרים, שתוכנתו להתבגר מאוחר יותר, להתחרות באכזריות ולמות צעירים, חווים חיים מסוכנים וקצרים. מומחים לדמוגרפיה גילו הוכחות למהלך חיים כזה בממצאים ארכיאולוגיים, כמו גם בחברות המודרניות ב־250 השנים

האחרונות וכ-20 תרבויות שונות.¹² הטבע עדיין מעדיף את הסקסאפיל הפורה של הטסטוסטרון, על החיסרון שבתוחלת חיים קצרה; ריצ'רד בריביסקס, איש האנתרופולוגיה הביולוגית, סיכם בקצרה את שלבי החיים של הגבר: "דפק, נזרק, נמחק."¹³ אפילו היום, עם ההתפתחויות ברפואה ובטכנולוגיה המאריכות חי אדם, הולך ומתרחב הפער בין שיעורי התמותה של גברים ונשים.¹⁴

גברים ממשיכים ליטול יותר סיכונים, להיקלע ליותר תאונות, לחלות בתכיפות רבה יותר ולהקפיד פחות על בריאותם; ולכן הם מתים יותר צעירים. (תוחלת החיים של הנקבות היום היא 83 שנים, ואילו של גברים – 78 שנים.) גברים גם שותים, מעשנים ומשתמשים בכלי נשק יותר מנשים; והם חוגרים פחות חגורות בטיחות, אינם משתמשים בקרם הגנה מפני השמש והולכים פחות לרופא. עובדת היותו של הגבר פגיע יותר התבררה לי במלוא עוצמתה כשהגיע אליי דוא"ל שנשא עמו "חדשות רעות". הוא הודיע לי שכנס הבוגרים המתוכנן של בית הספר התיכון שלי יכלול טקס זיכרון לחברים לכיתה שמתו. האם יש למי מאיתנו תצלומים או מזכרות? 13 מבין 17 חבריי לשכבה שמתו לפני גיל חמישים (כמה מהם מתו עוד כשהיינו בבית הספר), או 76 אחוזים מהם, היו זכרים. יחס המינים היה שלושה זכרים שמתו לכל נקבה שמתה, והיה זה לשיעורי התמותה של בני חמישים באוכלוסייה הכללית בצפון אמריקה, שם רוב הגברים, שלא כמו הנשים, לא יגיעו לגיל שמונים.¹⁵

אז מי חזק יותר? חדר ההמתנה של פסיכולוג ילדים וחדר המיון בבית החולים מעידים על חולשת הזכר. ביקור בבית אבות מסכם זאת בקצרה: נשים פשוט חיות יותר מגברים.

תלמידי בית הספר

תמונה זו של חולשת הזכרים משתקפת בהתקדמותם של תלמידים בבית הספר. קשה ליישב את הרעיון שזכרים פגיעים יותר, עם ההנחה הכללית שהם לא רק קנה המידה, אלא גם המין החזק יותר. אולם המספרים ברורים. ההיסטוריה העדיפה אולי זכרים, אבל הביולוגיה חשבה אחרת, והדבר בולט במיוחד בכיתת בית הספר. בארצות הברית, מספר הבנים שצפויים ללמוד בכיתות לחינוך מיוחד עולה פי שלושה על מספר הבנות. הם נוטים להישאר כיתה פי שניים מבנות ושליש מהם צפויים לנשור מבית הספר התיכון. בקנדה, מספרם של בנים שנושרים מבית הספר כפול כמעט ממספר הבנות, והם נוטים יותר לתאר את בית הספר כבבוז זמן. הם מכינים פחות שיעורי בית, אינם מסתדרים עם המורים ומגלים

פחות עניין בחומר הנלמד.¹⁶ בכריטניה עולות תלמידות בית הספר התיכון על הבנים בכל נושא, פרט למדעים; בשבע השנים האחרונות הובילו הבנות בכחינות למתקדמים (A-Levels) או בכחינות הכניסה לאוניברסיטה. "מראשית הלימודים בבית הספר, לבנות יש גישה שונה ללמידה", אמרה דיאן ריי, מומחית בריטית לסוציולוגיה של החינוך, כשנשאלה על התוצאות הנמוכות של בנים. "הבנות מוכנות לשחק על פי כללי המשחק החינוכי וללמוד. גם אם הן משתעממות, הן ממשיכות ולא מוותרות."¹⁷

בנות נוטות פחות לפקפק בחומר הנלמד ולחשוב שחסר בו משהו, כפי שעשה נער אמריקני בכיתה י'; הוא הוגדר כ"תלמיד עם הפרעת התנהגות", וכך תיאר אותו מורה בבית הספר התיכון כשהושעה בפעם האלף: "הבעיה הנוכחית של ברנדון התחילה משום שהגברת וייוורלי, המורה שלו למדעי החברה, לא הצליחה לענות לו על שאלה חשובה: מה הטעם בשיעור שהיא מלמדת? אחד הדברים הראשונים שהבחנתי בו כמורה היה שבנים תמיד מציגים את השאלה הזו, בעוד שבנות שואלות אותה רק לעתים נדירות. כשמורה מבקשת לכתוב עבודה או להכין פרויקט, בנות פותחות בצייתנות את היומן שלהן ומסמנות את מועד המסירה. בנות הן רגועות ונעימות. הן מצליחות באמצעות שיתוף פעולה. בנים יטמנו לכם פח. הם רוצים לקבל הסבר הגיוני לכל דבר. אם ההסברים שלכם אינם משכנעים – או אם אינכם טורחים כלל להסביר – הם שוקעים בכזו בכיסאותיהם, מטיחים את עפרונותיהם בשולחן או מתבוננים בסנאים שמעבר לחלון."¹⁸ ביל ברייסון מתאר בביוגרפיה שלו, *The Life and Times of the Thunderbolt Kid* (חייו ותקופתו של ילד חזיון ורעם), את תסכולו של נער מתבגר. הפרק על בית הספר מתחיל בדיווח עיתונאי זה: "בפסדינה, קליפורניה, נאסר התלמיד אדוארד מלרוני אחרי שהשליך פצצה על ביתו של המורה שלו לפסיכולוגיה והשאיר שם הודעה בזו הלשון: 'אם אינך רוצה שביתך יופצץ או שיירו בחלונות שלך, תן ציונים הוגנים ורשום את המטלות שלך על הלוח, או שמא אני מבקש יותר מדי?'"¹⁹

לא בדיוק זכר שברירי. אולם המספרים מעידים על ניכור ועל הישגים אקדמיים נמוכים בהיקף גדול. בנות תמיד הצליחו יותר בבית הספר היסודי, נקודה שאחזור אליה עוד מעט. אבל מאז 1992 הן ניצחו את הבנים גם במבדקי הישגים בכתי הספר התיכוניים, וקיבלו ציונים גבוהים יותר.²⁰ מדגם גדול מאוד של מבחנים של תלמידים בני חמש-עשרה, מ־30 מדינות הארגון לשיתוף פעולה כלכלי ופיתוח (OECD), מצביע על כך שבכל המדינות האירופיות האלה בנות מצליחות הרבה יותר מבנים בקריאה ובכתיבה, והישגי המתמטיקה שלהן שווים

להישגי הבנים.²¹ שוויון זה במתמטיקה הוא חדש למדי. בתחילת שנות ה-80 תיעדו שני חוקרים אמריקנים באוניברסיטת ג'ונס הופקינס יתרון גדול של זכרים בחשיבה מתמטית, במבדקים אחידים. קמילה פרסון בנבו וג'וליאן סטנלי בדקו את ציוניהם של 40,000 תלמידי תיכון – מחציתם בנים, מחציתם בנות – שניגשו לבחינה פסיכומטרית (SAT), לקראת השתתפות בפרויקט לאיתור מחוננים של אוניברסיטת ג'ונס הופקינס. לבנים היה יתרון של שלושים נקודות בחשיבה מתמטית, פער שהיה מודגש עוד יותר בתחום העליון, שם היו 13 בנים ורק בת אחת, למרות שכולם למדו בדיוק אותם שיעורי מתמטיקה בבית הספר התיכון.²²

עובדה היא שרק בנים נכללו באחוזון העליון של המחוננים במתמטיקה. אולם כפי שראינו, ציוני המבחנים של זכרים מתפרסים על פני טווח רחב יותר, ומשקפים הישגים ברמה הגבוהה ביותר והנמוכה ביותר. ומאחר שקרוב לוודאי שאלה שנמצאים בתחתית ובקודקוד הם בנים – "יותר גאוניים זכרים ויותר אידייטים זכרים", כפי שאמר זאת גלויות המומחה למדעי המדינה ג'יימס וילסון – מבחנים שנועדו למחוננים מדגישים עוד יותר את הפערים בין המינים. אולם, הביצועים בכיתה וציוני המבחנים באוכלוסייה הכללית מציבים את הבנות בראש. ב-26 מתוך 30 המדינות החברות בארגון לשיתוף פעולה כלכלי ופיתוח הצטמצם היתרון של הזכרים במתמטיקה ובמדעים ונעשה זניח.²³ וכך קרה גם באסיה. בקרב תלמידי כיתה ח' ביפן היה לבנים יתרון קטן (הציון הממוצע של הבנות היה 569, של הבנים – 571), בעוד שבסינגפור הצליחו הבנות יותר: הציון הממוצע שלהן במתמטיקה היה 611, לעומת 601 של הבנים (שתי המדינות האסיאניות השיגו את תלמידי בתי הספר התיכוניים האמריקנים בפער גדול מאוד).²⁴ אפילו בארצות הברית, שם מצבם של הבנים היה טוב מעט יותר מזה של הבנות במבדקי מתמטיקה סטנדרטיים, האפילה רמת האוריינות הגבוהה מאוד של הבנות על יתרון זה של הבנים. ג'ודית קליינפלד, פרופסור לפסיכולוגיה שמתגוררת באנקורג', אלסקה, תיארה את הבנים כ"חסרי פעילות מוחית", כשסיפרה על מחקר שבדק 1,195 תלמידי בתי ספר תיכוניים שנבחרו באקראי. שלישי מהבנות במחקר זה קיבלו בעיקר ציוני 100 בתעודת הסיום שלהן, לעומת כחמישית מהבנים. התלמידים חולקו לשלוש קבוצות: תלמידים מצליחים; תלמידים שעובדים קשה; תלמידים מנוכרים, מרירים וחסרי אשליות. שני שלישי מהתלמידים המצליחים היו בנות; 55 אחוזים מהתלמידים שעבדו קשה היו בנות; 70 אחוזים מהתלמידים המנוכרים היו בנים.²⁵

אין ספק, כל יתרון שיש לזכרים בביצועים אקדמיים הולך ונעלם. בעוד

נערות ונשים התקדמו ב־30 השנים האחרונות בצורה מרשימה בתחום החינוך וההשכלה, בנים דרכו במקום או נסוגו. ייתכן בהחלט שיתרון אקדמי זה של הנקבה אינו חדש כלל. ההיסטוריה מספרת לנו שתמיד היו פערי מגדר לטובת הבנות ברמת האוריינות, בלמידה בכיתה ובמספר התלמידות שהשלימו את מסלול הלימודים. שלושה כלכלנים מהרווארד, קלאודיה גולדין, לורנס כץ ואיליאנה קוזיימקו טוענים שבמחצית השנייה של המאה התשע-עשרה הייתה לבנים נגישות רבה יותר להשכלה, אולם לבנות היו כישורי קריאה טובים יותר. כשבדקו נתונים של מפקד אוכלוסין גילו שברגע שהנשים קיבלו נגישות שווה להשכלה, בשנות ה-20 של המאה העשרים, הסיכוי של בנים ללמוד בבית הספר התיכון היה קטן מזה של הבנות, ושיעור הבנים שסיימו את לימודיהם ירד ב־24 אחוזים. עד שנות ה-50 היוו בנות 60 אחוזים מהתלמידים בבתי ספר תיכוניים – ורובן עלו בהישגיהן בהרבה על הבנים. ב־1957 היו הישגיה של הנערה הממוצעת גבוהים ב־21 אחוזים מאלה של הנער הממוצעת. הישגיה של נערה ממוצעת זו עלו ב־17 אחוזים על אלה של נער בן גילה בשנת 1972, וכ־16 אחוזים בשנת 1992.²⁶ במילים אחרות, מאה שנה לפני הופעת הפמיניזם וארבעים שנה אחר כך, בנים פיגרו והם עדיין מפגרים אחרי בנות בבית ספר.

כשביצועים לימודיים נחותים נמשכים מאות בשנים וקיימים במספר מדינות בשלוש יבשות, אין זה רק כשל תרבותי מקרי. העובדה שבנים מפגרים זה זמן רב בבתי הספר היסודיים והתיכוניים נשמעת הגיונית, אם תולים את הפערים, לפחות חלקית, בכיולוגיה שלהם. אבל האם הם באמת נמצאים במדרון תלול? נתונים משני השלישים הראשונים של המאה העשרים שוללים זאת, בשל שתי סיבות. ראשית, חולשת הזכרים הייתה סמויה בתקופה שבה הייתה נהוגה אפליה – כשנשים נישאו בגיל צעיר ועזבו את בית הספר בגיל מוקדם כדי להקים משפחות. אולם עכשיו, הנשים משתתפות במירוץ זה זמן רב, והפערים העקביים בין זכרים לנקבות בהתפתחות ובביצועים לימודיים הם לפתע בולטים מאוד. גולדין וצוותה הראו שמאז שנות ה-70 של המאה העשרים, נשים לא רק נישאו מאוחר, הן גם למדו מתמטיקה ומדעים בבית הספר התיכון, בדיוק כמו הבנים. שני הגורמים הגדילו בצורה דרמטית את מספר הנשים הלומדות באוניברסיטאות.²⁷ זכרים, אם כן, לא "צללו" סתם כך. פשוט, שיעור השינוי בקרב הגברים לא השתווה לגידול מהיר ומדהים זה בהזדמנויות לנשים – אחד ההישגים החשובים ביותר של הפמיניזם. הסיבה השנייה היא האופטימיות שנובעת משינוי כזה. כשניתן לזהות

בעיה – בעיקר אם היא מתועדת מבחינה מדעית ובצורה אובייקטיבית – קרוב לוודאי שאפשר לתקן אותה.

אולם, הנתונים היום אומרים לנו שמספרם של גברים באוניברסיטאות נמוך מזה של נשים. בארצות הברית מקבלות 140 נשים תואר ראשון לכל מאה גברים שזכאים לתואר, והפער צפוי לגדול. בקנדה, שיעור הנשים בקמפוסים הוא 60 אחוזים. "זוהי עובדה בכל רחבי העולם המתועש. נשים פשוט מנצחות את הגברים בקולג', " אומר תומס מורטנסון, אנליסט מדיניות אמריקני, שבדק את שיעורי ההרשמה לקולג'ים מאז שנות ה-70 של המאה העשרים. בין השנים 1969 ל-2000 עלה מספר הסטודנטים לתואר ראשון ב-39 אחוזים, בעוד שמספרן של הסטודנטיות עלה ב-157 אחוזים.²⁸ מספר הנשים עולה על זה של הגברים כמעט בכל המוסדות להשכלה גבוהה, ובעיקר בקולג'ים פרטיים יוקרתיים ובקהילה השחורה שבה יש שתי נשים עם השכלה אקדמית לכל גבר. הדברים נכונים גם לגבי המעמד הבינוני הלבן. "אין כל-כך הרבה גברים בשיעורי הפילוסופיה שלי," אמרה לי בתי בתחילת שנת הלימודים השלישית שלה באוניברסיטת מק'גיל. בכל ספטמבר נראה כאילו הגברים הולכים ונעלמים, אמרה. "בשיעורים שלי, הרוב בנות, עם כמה הומוסקסואלים; ואם יש בכלל בנים – הם בני שבע-עשרה בערך. זה באמת מבחר קטן." מבין חברותיה וחבריה מגן הילדים, כל הנשים למדו בקולג', אבל יותר ממחצית מהגברים נשרו או התקשו בלימודיהם. הוריהם – רופאים, מהנדסים או עיתונאים – עקבו בדאגה אחר בניהם הנושרים מבית הספר לפני סיום הלימודים ועובדים כזבנים, מתגייסים לצבא או לומדים בבתי ספר למסחר. ובינתיים, אחיותיהם, שגדלו בדיוק באותן נסיבות, באותן שכונות ובאותם בתי ספר, התמידו והתקדמו.

ככל הנוגע לבנות, אין המדובר רק בציונים אלא גם במחויבות ובתוכניות גדולות. מבחן ה"הערכה הלאומית של התקדמות חינוכית" שעוברים תלמידי כיתות ד' ו-ח' בארצות הברית, המכונה "התעודה הלאומית", מאשר שבנות קוראות וכותבות טוב יותר. מספר הבנות שמשלימות את לימודיהן בבית הספר התיכון גבוה מזה של הבנים, ויותר בנות מתכננות ללמוד בקולג'. ולא רק בקולג', אלא גם באוניברסיטה. המרכז הארצי לסטטיסטיקה חינוכית, עוד מוסד מחקר פדראלי בארצות הברית, עקב אחר ההתקדמות ארוכת הטווח של יותר מ-15,300 תלמידים אמריקנים שהיו בכיתה י' בשנת 2002. כשנשאלו התלמידים האם הם מתכוונים להמשיך בלימודיהם, 42 אחוזים מהבנות אמרו שהן רוצות להשיג תואר אקדמי או מקצועי. רק 29 אחוזים מהבנים אמרו שיש להם תוכניות דומות.²⁹ נראה גם שהבנות מאושרות יותר. בסקר של 99,000 תלמידי תיכון, הבנות

הפגינו יותר מוטיבציה מהבנים, הייתה להן מטרה בחיים והיה להן יותר ביטחון עצמי.³⁰

כל הדברים האלה מתארים תמונה נפלאה של הבנות, אולם לא זה מה שמצאתי בשנות ה-90, כשחיפשתי בית ספר תיכון עבור בתי בת השתיים-עשרה. כותרות בכתבי עת ובעיתונים תיארו את הבנות כקורבנות אפליה חסרות ישע – מונעים מהן הוראה נאותה, הן נדחקות הצדה בעוד המורים מתמקדים בבנים. רבים מהדיווחים הללו ציטטו מחקר שהוכיח את קיומו של "פער במתן תשובות ללא הצבעה" – בנים צועקים תשובות ללא הצבעה פי שמונה יותר מבנות. המחקר טען שכשבנים צועקים תשובות מבלי להצביע, המורים מקשיבים להם. דוחות אלה הסיפו שגם אם בנות עונות מבלי להצביע, בדרך כלל מתעלמים מהן או "משתיקים" אותן באמירה שעליהן לדבר רק אחרי שהצביעו. הייתה זו תמונה של הזנחה מתוחכמת, או גרוע מזה – של העדפה סמויה. נדהמתי כשקראתי את הדברים, וכמוני חברתי שהיו אמהות לבנות מתבגרות. נוצרה בנו תחושה של דחיפות, וכולנו חיפשנו בתי ספר מיוחדים לבנות, שכמותם לא היו כלל במגזר הציבורי.³¹ באותו זמן לא ידענו שהמחקר הוזמן כדי לגלות הוכחות לאפליה, ולמעשה ביצע את תפקידו. "רצינו להציב עובדות ביסוד אמונתנו שבנים זוכים להעדפה בכיתה", אמרה נשיאת האגודה האמריקנית של נשים אקדמאיות, סוזן שוסטר, לנוי יורק טיימס.³² ובאמת, אילו נאלצנו לחפש את המחקר, היינו מתקשות למצוא אותו – ושלא כמו רוב המחקרים המדעיים – לא קל למצוא אותו גם היום. קל היום למצוא מחקרים שפורסמו, ורוב החוקרים מכניסים קישורים למאמריהם או לאתרי האינטרנט שלהם, או שמחים לשלוח עותקים ממחקרים שביצעו, על פי בקשה. אולם עוזרת המחקר שלי לא קיבלה תשובה כשביקשה, באמצעות דוא"ל, עותק של המחקר "פער במתן תשובות ללא הצבעה". החוקר הראשי, הפרופסור האמריקני לחינוך דייוויד סדקר, שכתב יחד עם אשתו המנוחה, מירה סדקר, את הספר *Failing at Fairness: How Our Schools Cheat Girls* (כישלון בהגינות: איך בתי הספר שלנו מרמים בנות), הכניס במקום זה תיקון כללי באתר שלו: "כיתות בודדות שונות מאוד זו מזו בשיעור היתרון של בנים שעונים מבלי להצביע. במחקר הראשוני שלנו מצאנו שבנים השיבו מבלי להצביע פי שמונה יותר מבנות. במחקר המלא שלנו, שבו השתתפו יותר כיתות, מצאנו יתרון של שניים לאחד לטובת הזכרים. במהדורת 1995 של *Failing at Fairness: How Our Schools Cheat Girls* תיארנו זאת כך: 'המחקר שלנו מלמד שבנים עונים מבלי להצביע, הרבה יותר מבנות.'"

זו הייתה תמונה מוכרת. כפסיכולוגית ביקרתי לעתים קרובות בכיתות בבתי

ספר כדי לצפות בילד מתקשה. בעודי מקופלת בתוך כיסא ננסי ומנסה להיות בלתי נראית, הבחנתי לעתים קרובות שבנים היו רעשניים יותר מבנות – חסרי מנוחה, מהיותם תקועים בתוך הכיסאות הקטנים שלהם; הם הפילו חפצים, צעקו אל המורה וזה אל זה. ראיתי מורים פיקחים שהצליחו להסתגל לסגנון למידה סוער זה. אולם, לעתים קרובות נכנעו המורים לכיתות הגדולות ולתוכנית הלימודים העמוסה, והגיבו כלפי הבנים הללו בגערות מתוסכלות ובעונשים – בניגוד לתשומת הלב החרדה והרואגת שתוארה במחקר. דווקא הבנות הן שזכו למשוב חיובי. התנהגותן הייתה בדרך כלל צייתנית ונשלטת יותר. ולכן היה להן יותר קל לספוג חומר לימודי שהוגש לעתים קרובות בצורת הרצאה. מספר מחקרים אימתו את דעתי שמורים נוזפים בכנים ומטיחים בהם ביקורת הרבה יותר מאשר בכנות, ומענישים אותם גם אם אין פגם בהתנהגותם.³³ ולכן, קיומו של פער במתן תשובות ללא הצבעה הוא סביר, אך לא בממדים שדווח עליהם. הנחת "מגדר הווינל" – שלא צריכים להיות הבדלי התנהגות או למידה בין המינים, והבדלים שצצים בכל זאת מצביעים על העדפת הזכרים – רחוקה מהמציאות. ובכל זאת, גם אם אין כל בסיס לטענה שמשתיקים בנות בבית ספר (כריסטינה הוף סומרס מתארת בספרה *The War Against Boys* [המלחמה נגד הבנים] חיפוש בלשי אחר הוכחה), חשוב לזכור שהחשד ליחס מפלה פוגע בנקודה כאובה. איש אינו רוצה לחזור על שגיאות העבר, ובעיקר לא ההורים והמורים, שהיו הדור הראשון שראה את השינוי בנוף המגדר. אבל תיאור הבנות כקורבנות דוממים בבית הספר היה לא הגיוני בשנות ה-90, והוא עוד יותר לא הגיוני היום. לא התגלתה כל הוכחה אמפירית שתומכת בטענה בדבר יחס גרוע כלפי בנות. וגם אילו הייתה מתגלה, היה עליה להסביר גם את הביצועים המעולים שלהן.

עשר שנים אחרי המחקר ההוא גרמה ההנחה ששני המינים יתנהגו בצורה דומה ויקבלו גם יחס דומה, למצב משונה נוסף: אפליה מתקנת לגברים. מעט מאוד בתי ספר מוכנים לגלות איך הם עושים זאת, אבל הפרופיל האקדמי החזק יותר של נשים מוביל למסקנה שאם האוניברסיטה מבקשת לשמור על איזון של 50:50 בקמפוס, עליה להיערך לפעולה. וזה בדיוק מה שקורה בקולג'ים רבים. החשד היה שבנים עומדים ליהנות מהעדפה, משום שבקמפוסים רבים מהוות הבנות רוב. ולכן החליטו שני פרופסורים לכלכלה, לחקור האם יש בסיס לשמועות. סנדי באום ואבן גודסטיין בדקו בשנת 2005 את ההרשמה ל-13 קולג'ים למדעי הרוח (liberal arts college) בארצות הברית וגילו שתי מגמות: הוכחה ברורה להעדפת גברים בהרשמה למוסדות להשכלה גבוהה שנחשבו

היסטורית כקולג'ים לנשים (ובהם, היות המועמד גבר הגדילה את סיכויי הקבלה שלו ב־6 עד 9 אחוזים); והרבעון התחתון במאגרי המועמדים והמתקבלים בסופו של דבר מורכב במידה לא פרופורציונלית מזכרים, בכל מקום שנבדק על ידי החוקרים.³⁴ זו הייתה הוכחה לקיצוניות של הזכרים. אולם במקרה זה הזכרים היו בתחתית, ולא בקודקוד.

אפליה מתקנת למען נשים קיימת כבר זה זמן רב בפקולטות מסוימות, כגון הנדסה ומדעי המחשב.³⁵ התיאוריה של "דגם הווניל הזכרי" – שעל נשים לרצות מה שהגברים רוצים ויש לעודד אותן לבחור בכך ב־50 אחוז מהזמן – שרירה וקיימת. אבל אפילו תומכי הזכרים אומרים שהמצב ההפוך – אפליה מתקנת למען גברים – אינו ראוי. מייקל תומפסון, פסיכולוג, מרצה ומחבר הספר לגדל בן (*Raising Cain*)* התבקש להגיב למחקר של באום וגודסטיין, וענה כהורה, דהיינו "מהבטן". "הייתי מזועזע אם איזה גולם היה מתקבל לאוניברסיטה במקום בתי המוכשרת והמשכילה, רק משום שהוא במקרה בחור", אמר.³⁶ מנהלת משרד ההרשמה בקניון קולג' באוהיו, שהיה בעבר קולג' לבנים בלבד, תיארה במארס 2006 את בעיית המכסות לבנים; היא פרסמה בנוי יורק טיימס מאמר על הדרישות הנוקשות שמוצגות בפני נשים פיקחיות, מיומנות וחרוצות, שמבקשות להירשם, אבל הן חלק מ"מאגר מועמדים מנופח שרובו ככולו מורכב מנשים". היא טענה שלשני שלישים מהקולג'ים ומהאוניברסיטאות באמריקה נרשמים יותר מועמדות ממועמדים; ומשמעות הדבר היא, שכדי להגיע לאיזון בין המגדרים, קריטריוני הקבלה למועמדים ולמועמדות אינם שוויוניים. מנהלי ההרשמה נזהרים שלא להטות את כף המאזניים יותר מדי, כש־60 אחוזים או יותר מהנרשמים הם סטודנטיות. "אמרנו לנשים הצעירות של היום שהעולם פתוח בפניהן; הבעיה היא שרבות כל־כך האמינו לנו, עד כי דרישות ההרשמה לרוב האוניברסיטאות הטובות גבוהות יותר לנשים מאשר לגברים. מה דעתכם על תוצאה בלתי רצויה זו של התנועה לשחרור האישה?" קולג'ים למדעי הרוח דוחים אלפי מועמדות מעולות, מחשש שיהפכו לקולג'ים לנשים בלבד, כך כתבה.³⁷ הנשים היו מועמדות כל־כך טובות, שאלמלא נקבעו מכסות לגברים, הרשמה על בסיס כישורים בלבד הייתה הופכת את קניון קולג' – שהיה קולג' לבנים במשך 145 שנה – לקולג' לנשים בלבד, תוך דור אחד.

* תומפסון מייקל, קינדלון דן. (2001). לגדל בן: הגנה על חייהם הרגשיים של בנים. תרגום: ג'ני פריבס־נבות. אור יהודה: ספריית מעריב.

נרתמים לעבודה: פער המשמעת העצמית

ערב גשום אחד ביוני 2004, עת ביקרתי בקולג' ישועי יוקרתי, על טהרת הזכרים לשעבר, תהיתי איפה כל הבנים. 64 שנה אחרי שראש הממשלה לשעבר של קנדה, פייר אליוט טרודו, סיים את לימודיו בקולג' Jean de Brébeuf, 80 אחוזים מכל הפרסים האקדמיים הוענקו לנשים. כשאישה אחרי אישה עלו אל הבמה, בעקבים גבוהים ובשיער אסוף, כדי לקבל את התעודות והפרסים שלהן, חשבתי לעצמי, מה קרה לבנים? אנג'לה לי דאקוורת ומרטין סליגמן, פסיכולוגים מאוניברסיטת פנסילבניה, שאלו את עצמם אותה שאלה, כשהעיתון המקומי שלהם פרסם כתבה על כך שמספר הנקבות שנאמו את נאום הפרידה עם סיום הלימודים היה כפול ממספר הזכרים שנשאו נאום כזה.

מרטין סליגמן גילה זה זמן רב עניין במוטיבציה – בסוף שנות ה-60 טען שבעלי חיים שנחשפים לכאב שאינם יכולים לשלוט בו, פשוט שוכבים ללא תנועה. הוא כינה זאת "חוסר אונים נלמד", ובילה עשרות שנים בניסיון להבין את השפעת מצב זה על בני האדם. הוא רצה לדעת מי מחזיק מעמד בנסיבות קשות, מי נכנע והאם נטייה כזאת עשויה להשתנות אי-פעם.³⁸

סליגמן ודאקוורת חקרו התמדה בקרב תלמידי בתי ספר תיכוניים, ובדיוק התחילו מספר מחקרים על המשמעת העצמית של תלמידי כיתות ח', כשקראו את הכתבה בעיתון המקומי. כדי לוודא שניתחו היטב תכונה זו, הם בחנו אותה מזוויות שונות. הם הציגו לתלמידים כמו גם להוריהם ולמוריהם מאות שאלות כגון אלה:

האם אתה/את חוסך/ת בקביעות?

האם אתה/מדברת בדרך כלל לפני שאתה/חושב/ת על הדברים שאתה/עומדת לומר?

האם היית מעדיף/פה 55 דולרים היום על 75 בעוד 61 יום?

התלמידים התבקשו גם לדרג את עצמם באמצעות משפטים כאלה:

קשה לי להיפטר מהרגלים רעים.

יש לי משמעת עצמית חזקה מאוד.

קשה לי לעמוד בפני דברים שאינם טובים בשבילי.

למרות שלא תכננו לבדוק זאת, ההבדלים בין המינים שגילו הדהימו אותם. "הסטטיסטיקה פשוט קפצה לנגד עינינו", אמרה דאקוורת. "זה היה מהמם. לבנות הייתה יותר משמעת עצמית, בכל ההיבטים. תהינו, מה גרם לסטטיסטיקה הזאת? אולי טעינו בריכוז הנתונים? לכן חזרנו פעמיים על המחקר." דאקוורת כינתה זאת "התגלות" – לא רק שבנות היו יותר ממושטעות, גם הציונים שלהן היו גבוהים מאלה של הבנים, בכל המקצועות. אפילו בכיתת המתמטיקה המתקדמת, שנועדה לתלמידים המצטיינים, היו הבנות חזקות יותר בצורה משמעותית. מורים, מנהלי בתי ספר, מדריכים לקראת הבחינות הפסיכומטריות, כל מי שעבד עם ילדים ונשאל על ממצאים אלה, אישר שבנות נרתמו לעבודה וביצעו אותה מהר יותר.

דאקוורת וסליגמן גילו שהמשמעת העצמית, ולא רמת המשכל (IQ), היא שמנבאת את רמת הביצועים בבית הספר התיכון.³⁹ אין זה מפתיע שהירתמות לעבודה עוזרת לבנות לקבל ציונים טובים יותר. ובכל זאת, כולם מצפים למצב הפוך – שהנשים יהיו במצב הנחות יותר, ללא יכולת להיחלץ ממנו. זהו מצבן בתחומים בולטים אחרים – כמו מבחנים סטנדרטיים בחשיבה מתמטית, והפער המגדרי הממוצע בשכר עבודה. קשה להבין מדוע העובדה שבנות טובות יותר במשמעת עצמית ובלמידה, אינה הופכת אוטומטית ליתרון במקום העבודה. העליתי באוזני פרופסור דאקוורת את הרעיון, שייתכן שקיימים הבדלים אחרים בין המינים – בתחומי עניין, בסדרי עדיפות ובנכונות ליטול סיכונים – שגורמים להבדלים. היא הסכימה, אבל הזכירה משהו אחר. אמנם בנים מפגרים תחילה במשמעת עצמית, אולם מאוחר יותר הם משיגים את הבנות. אחרי ככלות הכול, רבות מהבנות בגיל שתים-עשרה גבוהות מהבנים בכיתתן. אבל עד גיל עשרים, רוב הבנים גבוהים יותר. אולי תכונות פסיכולוגיות מסוימות נזקקות ליותר זמן כדי להופיע. אולי הבנים מאחרים להתפתח. אולי ההבדל בין בנים ובנות ממוצעים אינו רק בכישורים ובתחומי העניין, אלא גם בקצב שבו אלה מופיעים. זו הייתה מסקנתו של אלן רייס, מומחה לפגים, שבדק את התפתחות המוח אצל תינוקות שנולדו טרם זמנם. וזאת גילו גם אמי ורנר ורות סמית כשחקרו את אוכלוסיית הילדים באי קוואי בהוואי. בנים פיגרו אחרי הבנות בהתפתחותם הפסיכולוגית ובחסינות הפיזית בשנות הילדות, אולם המצב השתנה בשנות ההתבגרות. על פי המחקר שלהן, בשנות העשרה השיגו הבנים את הבנות בכיצועים מילוליים ואקדמיים, ובנות התחילו לסבול ממתח ומבעיות נפשיות עם היכנסן לגיל ההתבגרות. ממצאים אלה עשויים לעזור בהבנת הפרדוקס, שבו לבנות הישגים לימודיים גבוהים יותר בצעירותן, אך הבנים משיגים אותן בתחומים מסוימים

בשנים שלאחר מכן. אפשר להשוות את ההבדלים בין המינים במשמעת ובהישגים לשתי תוכנות שפועלות במהירויות שונות.

הרצף הזכרי

בפרקים הבאים אדון בשאלה למה הבדלים אלה קיימים, בעודי בודקת שאלה אחרת: איך מסבירות בעיות ההתפתחות של הבנים את הישגיהם הנחותים. אין זה רק משום שבעיות למידה, הפרעות קשב, הפרעות בהתנהגות חברתית ותוקפנות פיזית הן נתונים ביולוגיים שנפוצים יותר בקרב זכרים. שיעורן הגבוה של בעיות התפתחות אלה בקרב זכרים בולט לעין, וההיגיון אומר שהן משפיעות על ביצועיהם בבית הספר. אולם, מצבם של בנים וגברים חריגים אלה מספר לנו משהו חשוב על הזכר הממוצע יותר. אני טוענת שזכרים בעלי הפרעות אלה נמצאים בקצוות של הרצף, וזכרים ממוצעים נוטים יותר מנקבות להפגין תכונות דומות, אולם בצורה מתונה יותר. אין משמעות הדבר שגברים ונשים מחליפים מקומות ביניהם – שנשים הן קנה המידה והגברים הם הסטייה. בתמונה זו אף מגדר אינו גרסה של האחר. הקצוות בכל מגדר מצביעים על מאפייניהם של בני אותו מגדר שנמצאים במרכז. ולכן, בהתחשב במה שאנחנו יודעים על קצוות אלה, מדוע גם בנים ממוצעים מתקשים בבית הספר יותר מבנות? הסבר לכך נמצא בארבעה תחומי התפתחות שלהם.

תנועה ושליטה עצמית: הפרעת קשב (ADD) נפוצה אצל זכרים פי שניים משהיא נפוצה אצל נקבות. הפרעה זו פוגעת ביכולת להקשיב ולשלוט באי-שקט ובאימפולסיביות, ודורשת אבחון זהיר מאוד, דווקא משום שבנים בריאים ממוצעים נוטים לאי-שקט ולאימפולסיביות יותר מבנות. (ADD נחשבת כהפרעה רק כשהנטיות הן קיצוניות וחמורות עד כדי כך שהן מפריעות בחיי היום-יום.) ניתן להגדיר הפרעת קשב כמה שקורה כאשר הבדלים ממוצעים בין המינים, כגון רעשנות ושליטה עצמית – מה שפסיכולוגים מכנים "ויסות עצמי" – מגיעים לכדי קיצוניות. מחקרים מלמדים שמגיל צעיר, משחקיהם של בנים הם עתירי אנרגיה ותחרותיים יותר מאלה של בנות, וכרוכים יותר בריצה, ברדיפה ובמשחקי מכות ופחות במשחק על פי תור, בהמתנה ובשיתופיות. התנהגות כזאת גוברת כשהבנים נמצאים בקבוצה, כמו למשל בבית ספר.⁴⁰ פרופיל פעיל וחסר מנוחה זה משפיע על ההתקדמות הלימודית של בנים ממוצעים, גם אם הם מחוננים. סטיב ג'ובס, גאון היי-טק, מייסד Apple Computers, הוא דוגמה כזאת. הוא נשר מהאוניברסיטה, אבל לדבריו, התפכחותו מאשליית הלימודים התרחשה זמן רב

לפני כן. הוא מתאר את ההגבלות של בית הספר כ"קשות מדי בשבילי", משום שהוא רצה להיות בחוץ ולרדוף אחרי פרפרים או לבנות מכשירים אלקטרוניים. הוא זוכר שמכיוון שאולץ לשבת ליד השולחן הוצא מהכיתה לעתים קרובות. לדבריו, הפעם היחידה שהגיע לקרבת תואר אקדמי, הייתה כשנשא נאום בפני מחזור 2005 של בוגרי תואר ראשון באוניברסיטת סטנפורד, משום ש"אחרי שישה חודשים לא מצאתי בכך כל ערך ועניין".⁴¹

עצמים לעומת אנשים: סוג האוטיזם שמכונה תסמונת אספרגר נפוץ בקרב זכרים פי עשרה מאשר בקרב נקבות. הפרעה תורשתית זו מאופיינת בתכונות נוגדות: קשיים בהבנת אנשים אחרים, תוך הבעת עניין עמוק במערכות מרחביות ניתנות לחיזוי, במערכות מתמטיות או במערכות מאורגנות מאוד. קשה להאמין שאדם שמסוגל להבין את תורת המיתרים או את פעולת הכונן הקשיח שלו, אינו מסוגל לקלוט הבעת מבוכה על פניו של הזולת. ובכל זאת, הבנת אותות אנושיים מהירים או תגובה עליהם דורשות כישורים בעלי שורשים נוירולוגיים התפתחותיים. כישורים אלה כוללים הבנת שינויים דקים בהבעות פנים ותפיסת הרעיון שלאחרים יש מחשבות ורגשות נפרדים משל עצמם. משום כך מכונים אוטיזם ותסמונת אספרגר בשם "עיוורון מוח"; אלה שנולדים עם הפרעה זו עיוורים כביכול לרגשות ולכוונות הסמויות של אנשים סביבם.⁴² בפרק 5 נפגוש מספר גברים שסובלים מ"עיוורון" כזה, ובכל זאת הם מחוננים מאוד בתחומים שכוללים מתמטיקה, זיכרון מרחבי או מחשבים. מכל מקום, הפרופיל הפסיכולוגי של גברים קיצוניים משקף דפוסים שתועדו גם אצל זכרים ממוצעים; קיימות ראיות לכך שזכרים מיטיבים להבין מערכות מרחביות מפורטות יותר מאשר אותות חברתיים. מינקותם, זכרים נוטים יותר להסתכל במכוונות זזות, בעוד נקבות נוטות לבחון פנים של בני אדם.⁴³ זכרים נוטים למצוא פרטים סמויים, חבויים ברקע מורכב; נקבות בוחנות יותר את ההקשר מסביב.⁴⁴ זכרים יודעים מה תהיה הזווית של פני המים בצנצנת מוטה (הם נשארים אופקיים), בעוד ננות מתרכזות יותר בהקשר (ולכן מאמינות שהזווית תהיה זהה לזווית ההטיה של הצנצנת).⁴⁵ זכרים מיטיבים לדמות איך ייראו חפצים תלת־ממדיים אם יסתובבו בחלל, והם ישתמשו באסטרטגיה כזאת כדי לפתור בעיות חדשות.⁴⁶ גברים טובים יותר בציוור מפת דרכים בדמיונם (סעו צפונה חמישה קילומטרים, ואחר כך פנו מזרחה וסעו עוד קילומטר אחד). נשים נוטות לנווט בעזרת ציוני דרך (סעו עד לכנסייה עם הגג האדום, פנו ימינה והמשיכו עד הנהר).⁴⁷ הבדלים אלה אינם מגלים לנו דבר על האנשים עצמם, כמובן. אולם הם מספרים לנו על התכונות שנפוצות בקרב זכרים, בממוצע,

ומשפיעות על העניין שהם מגלים במערכות סגורות, כגון כוכבים, מכוניות או מחשבים.

תוקפנות ותחרותיות: למרות שמספרם של הבנים שלוקים בהפרעה זו גדול פי שלושה מזה של הבנות, ספר זה אינו דן בבנים עם בעיות התנהגות – בריונים, תוקפנים ומפרי חוקים כרוניים, שלא אכפת להם כלל איך מעשיהם משפיעים על אחרים. ואין ראיונות עם רוצחים, למרות שיש תשעה גברים רוצחים לכל אישה רוצחת. אלה הם זכרים קיצוניים. אבל גם אם מתעלמים ממושעים, רק זכרים מעטים יסכימו שסיפורם האישי ישמש בסיס לפרק על תוקפנות. אפילו משתתפים מושבעים בתחרויות לגיטימיות (ספורט, פוליטיקה, עסקים) אינם אומרים בגלוי שהם חסרי רחמים. ובכל זאת, המספרים מצביעים על הנטייה התחרותית של זכרים לכל אורך הרצף. זכרים נוטים יותר מנשים להשתמש בתוקפנות כדי להכניע את יריביהם, להצהיר על מעמדם בהיררכיה ולשמור עליו.⁴⁸ כעס, קנאה ותוקפנות מילולית קיימים בשני המינים, אולם ביסוס שליטה באמצעות גניבה, אלימות ולוחמה אפיינו את הזכרים לכל אורך ההיסטוריה. בדיקה של מעשי רצח ב־700 השנים האחרונות ובחברות שונות מעלה שגברים הורגים גברים אחרים פי שלושים או ארבעים יותר מנשים שהורגות נשים. ניתוח שבוצע לאחרונה של 450 מקרי ירי בבתי ספר או במקומות עבודה, מצא שזכרים לחצו על ההדק ב־93 אחוזים מהמקרים.⁴⁹ ולמרות שהנטייה לחמוד את רכושו של האחר היא אוניברסלית, 94 אחוזים ממעשי השוד מבוצעים על ידי גברים, ולכן אנו רואים גם כאן מונופול על בסיס מגדרי.⁵⁰ איך נדע האם התנשאות כוחנית וגרימת תחושה של נחיתות אינה פשוט תכונה של זכרים שחונכו להיות פראים ואכזריים? פעוטות זכרים הם תוקפניים יותר מנקבות, עוד לפני שהם מסוגלים להבחין בין המינים ולהבין מה "נכון" לגבי כל אחד מהם. הם מספרים סיפורים תוקפניים ב־87 אחוזים מהזמן, בעוד בנות עושות זאת רק 17 אחוזים מהזמן. 90 אחוזים מהילדים מסכימים שהורים ומורים מענישים בנים יותר מבנות בגלל התנהגות תוקפנית, גם אם הענישה משפיעה על בנים תוקפניים פחות מכפי שהיא משפיעה על בנות תוקפניות. ועם זאת, אצל רוב הבנים פוחתת האלימות במשך הזמן, ולא גוברת. אם תוקפנות משמעה פגיעה באחרים כדי שינהגו כרצונכם, ניתן היה לצפות שבנים ייעשו יותר תוקפניים ככל שהם מתבגרים. אולם, מחקרי אוכלוסייה גדולים שערך ריצ'רד טרמבליי, חוקר מקוויבק, מלמדים שההפך הוא הנכון: הזכר מגיע לשיא תוקפנותו בשנות הגן. אחר כך, 96 אחוזים מהזכרים נרגעים ומשתפים פעולה, ככל שהכישורים החברתיים שלהם מתחילים לפעול והם מסגלים לעצמם יותר שליטה עצמית ולומדים את כללי ההתנהגות החברתית.⁵¹ בשנים הראשונות, בנים

צעירים מסוגלים לשלוט בדחפים ובתוקפנות שלהם פחות מבנות, ואין זו אשמתם. ולכן הם נוטים יותר להתנועע בכיתה, לא להקשיב, לצעוק תשובות מבלי להצביע או לדחוק באחרים להגיב – בעיקר בכנים שנגדם הם נלחמים על מעמדם.

שפה: מספר הבנים הסובלים מקשיי קריאה ושפה עולה פי ארבעה על מספר הבנות.⁵² אני טוענת שבעיות אלה הן הדגשה של ההבדלים בין המינים בפעילות המוחית שקשורה לרהיטות לשונית ולאוריינות. בפרק הבא נראה איך השפה מאוחסנת במוח ואיך מוחו של הזכר מטפל בה, בהשוואה למוחה של הנקבה. הבדלים נוירולוגיים אלה, שקשורים למגדר, משפיעים על אופי שפתו של הילד ועל קצב קליטתו אותה ככל שהוא גדל.⁵³ בנות מתאפיינות בשטף לשון וכתובה, שלא כמו הבנים. הן מתחילות לדבר מוקדם, מדברות מהר, משתמשות במספר גדול יותר של מילים, יוצרות משפטים ארוכים יותר ושוגות פחות. בגיל שנתיים עולה מספר המילים של הבנות במאה על זה של הבנים. בגן הילדים הן משתמשות בשפה מורכבת, מגוונת וספונטנית יותר, ולכן אין זה רק עניין של נפח. יתרון זה מופיע מיד עם הופעתה של השפה המדוברת, והוא מתמיד בבית הספר היסודי ובתיכון. הוא משתקף בהבנת הנקרא טובה יותר של בנות ובכישורי איות, ניקוד, פיסוק וכתובה; וכל אלה מתבטאים בציונים גבוהים יותר בלשון, בהגשת עבודות ובמבחני הישגים.⁵⁴ בנות ונשים מיומנות יותר בשימוש בחומרי סימוכין, וזריזות יותר מבנים במציאת מילים נרדפות, ואולי זו אחת הסיבות למספרן הגדול של נשים בתחום המו"לות. היתרון הנשי בכתובה גדול עד כדי כך, שמבחן משנה בכתובה נוסף לבחינה הפסיכומטרית, כדי לקוזז את יתרונם המסורתי של הזכרים במתמטיקה.⁵⁵ כיוון שיתרון של הנקבות ברהיטות לשונית מופיע כל-כך מוקדם בחייהן, והוא עקבי כל-כך לאורך זמן ובתרבויות שונות, מן הראוי לערב כאן את המדע שעוסק בהבדלים בין המינים.

איך יכול זכר קיצוני חסר כישורי שפה וקריאה להצליח? גברים שסבלו מבעיות שפה וקריאה בראשית חייהם, הצליחו בשנים שלאחר מכן להגיע להישגים; רובם להישגים צנועים, אחרים – להישגים מדהימים. עוד לפני שהיה אפשר להיעזר בצילומי ה-MRI (הדמיית תהודה מגנטית) ובסריקות ה-PET (טומוגרפיה של פליטת פוזיטרונים), ניסה הנוירולוג והמלומד הבריטי מקדונלד קריצ'לי להבין מה מתרחש במוחותיהם של דיסלקטים. לדבריו, "כשבוחנים את יכולת הקריאה של דיסלקטים, בין אם בקריאה לעצמם ובין אם בקריאה בקול, מתברר לעתים קרובות שהילד קורא טוב באותה המידה – ולפעמים אפילו טוב יותר – כשהספר הפוך." ⁵⁶ למדען זה הייתה תוכנה עשרות שנים לפני המצאת ה-MRI. לפעמים, התשובה לשאלה נמצאת בכיוון ההפוך מזה שבו אנו מחפשים.

- and Men in the Top Executive Ranks of U.S. Corporations,” *The Academy of Management Perspectives* 20, no. 4 (2006).
18. Diane F. Halpern, *Sex Differences in Cognitive Abilities* (Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 2000); L. V. Hedges and A. Nowell, “Sex Differences in Mental Test Scores, Variability and Numbers of High-Scoring Individuals,” *Science* 269 (1995); W. W. Willingham and N. S. Cole, *Gender and Fair Assessment* (Mahwah, N.J.: Lawrence Erlbaum Associates, 1997).
19. Lawrence H. Summers, “Remarks at NBER on Diversifying the Science and Engineering Workforce.” Paper presented at the National Bureau of Economic Research, Cambridge, Mass., January 14, 2005).
20. בתחתית סולם היכולת – ציוני IQ בטווח 50 עד 60 – עלה שיעור הבנים על הבנות ב־17.2 אחוזים. ובראש הסולם – ציוני IQ בטווח 130 עד 140 – נמצאו 15 אחוזים יותר בנים. “השינוי ההדרגתי בין נקודות הקיצון נראה קבוע: ככל שהאוכלוסייה מתרחקת מנקודות הקיצון, ההבדלים בין המינים פוחתים בהתמדה,” כותבים דיירי ועמיתיו. ראו Ian J. Deary et al., “Population Sex Differences in IQ at Age 11: The Scottish Mental Survey 1932,” *Intelligence* 31 (2003).
- בספרו הלוח החלק מסביר אחי, סטיבן פינקר, את תופעת הנוכחות המוגברת של הזכרים בקצוות:
- בכמה עניינים אחרים, ההבדלים קטנים בממוצע, אך יכולים להיות גדולים בקצוות. יש לכך שתי סיבות. כאשר יש חפיפה חלקית בין שתי עקומות פעמון, ככל שאנו מרחיקים לכת לאורך הזנב, כך גדלים הפערים בין הקבוצות. לדוגמה, הגברים גבוהים בממוצע מהנשים, והפער גדול יותר כשמתבוננים בערכים קיצוניים יותר. בגובה 178 ס”מ, מספר הגברים גדול פי שלושים ממספר הנשים; בגובה 183 ס”מ, היחס הוא אלפיים לאחת. זאת ועוד, כפי שהיתה חוזה הפסיכולוגיה האבולוציונית, בתכונות רבות עקומת הפעמון של הזכרים שטוחה ורחבה מהעקומה המתאימה לנקבות. רוצה לומר, שיעור הזכרים בקצוות גדול יותר.
- (סטיבן פינקר, הלוח החלק, מאנגלית: עמנואל לוטם. הוצאת מטר, תל אביב, 2005. עמוד 360.)

פרק 1: האם הזכרים הם המין החלש?

1. Jane E. Brody, “Easing the Trauma for the Tiniest in Intensive Care,” *New York Times*, June 27, 2006; Jane E. Brody, “For Babies, an Ounce Can Alter Quality of Life,” *New York Times*, October 1, 1991.
2. D. K. Stevenson, J. Verter, and A. A. Fanaroff, “Sex Differences in Outcomes of Very Low Birth Weight Infants: The Newborn Male Disadvantage,” *Archives of Disease in Childhood* 83 (November 2000); M. Brothwood et al., “Prognosis of the Very Low Birth Weight Baby in Relation to Gender,” *Archives of Disease in*

- Childhood* 61 (1986); Maureen Hack et al., "Growth of Very Low Birth Weight Infants to Age 20 Years," *Pediatrics* 112, no. 1 (2003).
3. Steven B. Morse, "Racial and Gender Differences in the Viability of extremely Low Birth Weight Infants: A Population-Based Study," *Pediatrics* 117, no. 1 (2006).
4. במחקר חדש, שנקרא מחקר EPICure והתבצע בבריטניה על קבוצה גדולה של פגים (מהרייונות שהסתיימו לפני השבוע ה-26) בהגיעם לגיל שש, גילה צוות מאוניברסיטת נוטינגהאם, שבראשו ניל מרלו, שלפגים סיכון רב יותר למוגבלות ולתפקוד קוגניטיבי נמוך מאשר לפגים נקבות. Neil Marlow et al., "Neurologic and Developmental Disability at Six Years of Age after Extremely Preterm Birth," *New England Journal of Medicine* 352, no. 1 (2005).
5. חומר לבן מכיל את הסיכיים העצביים במוח, שנושאים את המסרים. Allan Reiss, Helli Kesler, and Betty Vohr, "Sex Differences in Cerebral Volumes of 8-Year-Olds Born Pre-Term," *Pediatrics* 145, nos. 242-249 (2004). צוות מחקר שבראשו ד"ר סארוג' סייגל, מרצה לרפואת ילדים באוניברסיטת מק'מסטר, הגיע לתוצאות מעוררות בטווח הארוך. לפי ממצאיו, לקבוצה של בוגרים צעירים שמשקלם בלידה היה נמוך ביותר היו מוגבלויות רבות יותר, אך גם תפיסה עצמית חיובית ואיכות חיים טובה בהשוואה לנבדקים בקבוצת הביקורת שמשקלם בלידה היה נורמלי. ד"ר סארוג' סיפרה לי בדוא"ל (ב-7 בספטמבר 2006) שההבדלים בין המינים בכל הנוגע לבעיות בבית הספר ולהפרעות קשב וריכוז (ADHD), שניכרו בגיל צעיר במדגם של הנמצאים בסיכון גבוה, ניכרו פחות כשהפרטים במדגם הגיעו לגיל ההתבגרות. Saroj Saigal et al., "Transition of Extremely Low Birth Weight Infants from Adolescence to Young Adulthood," *Journal of the American Medical Association* 295, no. 6 (2006).
6. הפגיעות של זכרים לגורמי לחץ סביבתיים מתבטאת בירידה המשמעותית בשיעור הבנים שנולדו בשלושת העשורים האחרונים בארצות הברית, בקנדה וביפן, במיוחד באזורי תעשייה. זכרים רגישים יותר להשפעות המזיקות של מזהמים תעשייתיים, שמחקים הורמונים וגורמים למוות עוברי בקרב זכרים. למרות שבקהילה בסרנג'ה, אונטריו, חלה הירידה המשמעותית ביותר שנרשמה אי-פעם בלידות של בנים, ביפן ובארצות הברית היה מספר הבנים שנולדו בין השנים 1970 ל-2002 נמוך יותר משמעותית.
- Martin Mittelstaedt, "The Mystery of the Missing Boys," *Globe and Mail*, April 11, 2007.
- .Sebastian Kraemer, "The Fragile Male," *British Medical Journal* 321 (2000)
- Emmy E. Werner and Ruth S. Smith, *Vulnerable but Invincible. A Study of Resilient Children* (New York: McGraw-Hill, 1982), 36-49
7. Nicholas Wade, "Pas De Deux of Sexuality Is Written in the Genes," *New York Times*, April 10, 2007

8. שיעור המחלות הכרוניות גבוה יותר בקרב זכרים, פרט למחלות ספורות, כמו מחלת האלצהיימר שנפוצה יותר בקרב נשים. Roni Rabin, "Health Disparities Persist for Men, and Doctors Ask Why," *New York Times*, November 14, 2006 גלדוול סקר את השפעת הטסטוסטרון על בריאותן של נשים במאמר על שימוש בסמים בענפי ספורט תחרותיים. הוא דיווח על שימוש נרחב שרווח בשנות ה-80 בסטוראידים גבריים לשיפור ביצועיהן של ספורטאיות, ועל תוצאותיהן ההרסניות של הרגל זה: מבנה גוף וקול גבריים, גידולים לא מוסכרים, תפקוד לקוי של הכבד, דימום פנימי ודיכאון. Malcolm Gladwell, "The Sporting Scene," *New Yorker*, September 10, 2001.
9. Richard G. Bribescas, *Men: Evolutionary and Life History* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, 2006).
10. Daniel J. Kruger and Randolph M. Nesse, "Sexual Selection and the Male: Female Mortality Ratio," *Evolutionary Psychology*, no. 2 (2004).
11. Isaac Mangena, "Soweto Youths on Wrong Track as Train Surfers Die Having Fun," *Montreal Gazette*, November 26, 2006.
12. Kruger and Nesse, "Sexual Selection and the Male: Female Mortality Ratio." Bribescas, *Men: Evolutionary and Life History*.
13. Arjan Gjonca, Cecilia Tomassini, and James W. Vaupel, "Male-Female Differences in Mortality in the Developed World," (Max-Planck Institute for Demographic Research, 1999); Kraemer, "The Fragile Male"; Kruger and Nesse, "Sexual Selection and the Male: Female Mortality Ratio"
14. U.S. National Vital Statistics Reports 54, no. 19 (June 28, 2006); Center for Disease Control. Statistics Canada: Selected Leading Causes of Death, by Sex. <http://www40.statcan.ca/101/cst01/health36.htm?sdi=mortality%20rate%male>
15. Statistics Canada, *The Gap in Achievement between Boys and Girls* (March 9, 2006); available from <http://www.statcan.ca/english/freepub/81-004-XIE/200410/male.htm>; Richard Whitmore, "Boy Trouble," *New Republic Online* (2006)
16. Wendy Berliner, "Where Have All the Young Men Gone?" *The Guardian*, May 18, 2004.
17. Gerry Garibaldi, "How the Schools Shortchange Boys: In the Newly Feminized Classroom, Boys Tune Out," *City Journal* (Summer 2006)
18. מתוך *Time*, 16 באפריל, 1956, וצוטט בפרק של ביל ברייסון על התקופה שבה היה בבית הספר. Bill Bryson, *The Life and Times of the Thunderbolt Kid* (Toronto: Doubleday, 2006)
19. Goldin, Katz, and Kuziemko, "The Homecoming of American College Women: The Reversal of the College Gender Gap"
20. OECD, "Gender Differences in the Eighth Grade Performance on the IEA"
- 21.

- Timss Scale,” in *IEA Trends in International Mathematics and Science Study* (2005) 2003.
- Persson Camilla Benbow and Julian Stanley, “Sex Differences in Mathematical Ability: Fact or Artifact?” *Science* 210 (1980); Persson Camilla Benbow and Julian Stanley, “Sex Differences in Mathematical Reasoning Ability: More Facts,” *Science* 222 (1983).
23. אך ההשוואה אינה מושלמת, מכיוון שהמחקרים של בנבו וסטנלי התמקרו רק בתלמידים שביצועיהם ברמה גבוהה – בנים ובנות שכבר הוכיחו עצמם כתלמידים טובים מאוד וביקשו להצטרף לתוכנית מיוחדת. הנתונים של ארגון המדינות לפיתוח ולשיתוף פעולה כלכלי (OECD) מבוססים על מדגם של כל תלמידי כיתה ח' ב-30 המדינות החברות, ולא רק של התלמידים בגבול העליון.
24. Virginia Valian, “Women at the Top in Science – and Elsewhere,” in *Why Aren't More Women in Science?*, ed. Stephen J. Ceci and Wendy M. Williams (Washington, D.C.: American Psychological Association, 2007).
25. Judith Kleinfeld, “Student Performance: Males Versus Females,” *Public Interest* 134 (1999).
- Schor, *The Overworked American: The Unexpected Decline of Leisure*, p. 95
- Claudia Goldin, *Understanding the Gender Gap: An Economic History of American Women* (New York: Oxford University Press, 1990).
26. Ilyana Kuziemko, “The Right Books, for Boys and Girls,” *New York Times*, June 14, 2006. Goldin, Katz, and Kuziemko, “The Homecoming of American College Women” *College Women*. חציין הוא הנקודה שמחצית מהנתונים נמצאים מתחתיה ומחציתם מעליה.
27. הכלכלנית מהרווארד, קלאודיה גולדין, ועמיתיה הראו שאפילו בשנים שאחרי המלחמה, כשנשים התחתנו וילדו בגיל צעיר, הבנות עלו ב-21 אחוזים על בנים בהישגיהן בבית הספר התיכון. למרות שבנים למדו יותר קורסי מתמטיקה ומדעים באותן שנים, ב-1992 כבר לא היו הבדלים בידיעת המתמטיקה והמדעים בין שני המינים, גורם שהשפיע על עליית מספר הנשים שנרשמו לאוניברסיטה.
- Goldin, Katz, and Kuziemko, “The Homecoming of American College Women”
28. Tom Mortenson, “What’s Wrong with the Guys” (Washington, D.C.: Pell Institute for the Study of Opportunity in Higher Education, 2003).
29. S. J. Ingels et al., *A Profile of the American High School Sophomore in 2002: Initial Results from the Base Year of the Education Longitudinal Study of 2002 (NCES 2005-338)*. U.S. Department of Education, (Washington, D.C.: National Center for Education Statistics, 2005). http://nces.ed.gov/pubs2005/2005338_1.pdf
30. סקר זה של 99,000 תלמידי תיכון בוצע על ידי הפסיכולוגית ננסי לפרט, כיום באוניברסיטת מינסוטה, וציטטה אותו Christina Hoff Summers ב-“The War”

- against Boys,” *Atlantic Monthly* (May 2000). National Assessment of Educational Progress (NEAP) 2006: <http://www.ed.gov/programs/neaap/index.html>
31. מאז שנות ה-90 המוקדמות של המאה העשרים, שבמהלכן התפרסמו דוחות על “פער במתן תשובות ללא הצבעה” ועל הזנחתם של מורים את הבנות, עלה שיעור הבקשות להתקבל לבתי ספר לבנות, מוסדות פרטיים בדרך כלל, ב-40 אחוזים. אך ההרשמה עצמה גדלה ב-23 אחוזים בלבד (כל הסטטיסטיקות נלקחו מה-National Coalition of Girls Schools (www.ncgs.org)). בחירתן של הטובות והחכמות ביותר מבין התלמידות, שמשפחותיהן יכולות להרשות לעצמן לשלם את שכר הלימוד של בתי ספר פרטיים, עשויה להיות אחת הסיבות לכך שהארגון מדווח ששיעור הבוגרות של בתי ספר אלה שמתמחות במתמטיקה ובמדעים, גבוה יותר משיעור זה בקרב בנות ובנים כאחד בבתי ספר ציבוריים מעורבים. כיום, כשמגוון רב יותר של תלמידות מבקש להתקבל לבתי ספר אלה, סביר להניח שהם בוחרים תלמידות חזקות יותר מתוך מבחר גדול יותר.
32. Christina Hoff Summers, *The War Against Boys* (New York: Simon & Schuster, 2000).
33. J. E. Brophy and T. L. Good, “Teachers’ Communication of Differential Expectations for Children’s Classroom Performance: Some Behavioral Data,” *Journal of Educational Psychology* 61 (1970); Carol S. Dweck and Ellen S. Bush, “Sex Differences in Learned Helplessness,” *Developmental Psychology* 12, no. 2 (1976).
34. Sandy Baum and Eban Goodstein, “Gender Imbalance in College Applications: Does It Lead to a Preference for Men in the Admissions Process?” *Economics of Education Review* 24, no. 6 (2005)
35. חלק מהמאמצים למשוך יותר נשים הם מאמצים ישירים, כמו קביעה של מכסות קבלה, בעוד שאחרים מרומזים יותר – כמו הוספה של יישומי אנוש לקורסים שהמחלקה מציעה, החלפה של הסטודנטים שמופיעים באתרי האינטרנט שלהם בסטודנטיות וקורסי קיץ אינטנסיביים במדעי המחשב לתלמידות תיכון, כדי למשוך אותן ללימודים אקדמיים בעתיד. אחת היוזמות מסוג זה היא תוכנית ארטמיס לנשים בלבד של אוניברסיטת בראון. Cornelia Dean, “Computer Science Takes Steps to Bring Women to the Fold,” *New York Times*, April 17, 2007
36. Sarah Karnasiewicz, “The Campus Crusade for Guys,” *Salon*, February 15, 2006.
37. Jennifer Delahunty Britz, “To All the Girls I’ve Rejected,” *New York Times*, March 23, 2006; Josh Gerstein, “Kenyon’s Policy against Women Stirs a Debate,” *New York Sun*, March 28, 2006
38. גילוייו של מרטין סליגמן שניתן לשנות את תהליכי החשיבה שנמצאים ביסוד חוסר אונים נלמד, עוזר בייסודו של תחום חדש שנקרא פסיכולוגיה חיובית, וקידם גישות קוגניטיביות לטיפול בדיכאון.

- Angela Lee Duckworth and Martin E. P. Seligman, "Self-Discipline Gives Girls .39 the Edge: Gender in Self-Discipline, Grades, and Achievement Test Scores," *Journal of Educational Psychology* 98, no. 1 (2006)
- William R. Charlesworth and Claire Dzur, "Gender Comparisons of Preschoolers .40 Behavior and Resource Utilization in Group Problem Solving," *Child Development* 58, no. 1 (1987); Eleanor Emmons Maccoby, *The Two Sexes: Growing Apart, Coming Together* (Cambridge, Mass.: Harvard University Press, Belknap Press, 1998); Eleanor Emmons Maccoby and Carol Nagy Jacklin, *The Psychology of Sex Differences* (Stanford, Calif.: Stanford University Press, 1974); Irwin Silverman, "Gender Differences in Delay of Gratification: A Meta-Analysis," *Sex Roles* 49, nos. 9-10 (2003)
- הערה נוספת על בית הספר, של סטיב ג'ובס: "הם כמעט הצליחו להוציא ממני במכות .41 את כל הסקרנות... אני יודע מלימודי שלי שאלמלא פגשתי שניים או שלושה אנשים שהקדישו לי זמן, סביר להניח שהייתי בכלא." Steve Jobs, "You've Got to Find the Job You Love," *Stanford Report*, June 14, 2005; Daniel Morrow, *Oral History Interview with Steve Jobs*, 1995 (cited April 26, 2006) <http://americanhistory.si.edu/collections/comphist/sj1.html>
- Simon Baron-Cohen, *The Essential Difference: The Truth About the Male .42 and Female Brain* (New York: Basic Books, 2003); Simon Baron-Cohen, *Mindblindness: An Essay on Autism and Theory of Mind* (Cambridge, Mass.: MIT Press, Bradford Books, 1995)
- Jennifer Connellan, Simon Baron-Cohen, Sally Wheelwright, Anna Batki, .43 and Jag Ahluwalia, "Sex Differences in Human Neonatal Social Perception," *Infant Behavior and Development* 23 (2000); Svetlana Lutchmaya and Simon Baron-Cohen, "Human Sex Differences in Social and Non-Social Looking Preferences, at 12 Months of Age," *Infant Behavior and Development* 25 (2002).
- Simon Baron-Cohen, "Sex Differences in Mind: Keeping Science Distinct from .44 Social Policy," in *Why Aren't More Women in Science?*, ed. Stephen J. Ceci and Christine L. Williams (Washington D.C.: American Psychological Association, 2007); Doreen Kimura, *Sex and Cognition* (Cambridge, Mass.: MIT Press, .2000)
- M. A. Wittig and M. J. Allen, "Measurement of Adult Performance on Piaget's .45 Water Horizontality Task," *Intelligence* 8 (1984)
- J. T. E. Richardson, "Gender Differences in Imagery, Cognition, and Memory," .46 in *Mental Images in Human Cognition*, ed. R.H. Logie and M. Denis (New York: Elsevier, 1991)
- .Kimura, *Sex and Cognition* .47

- Allan Mazur, *Biosociology of Dominance and Deference* (Oxford, U.K.: Rowman & Littlefield, 2005) .48
- Tim Molloy, "Woman's Rampage Leaves Six Dead in the U.S.," *Globe and Mail*, .49
February 1, 2006.
- American Psychiatric Association, *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*: 4th ed. (Washington D.C.: American Psychiatric Association, 1994); M. Daly and M. Wilson, *Homicide* (New York: Aldine de Gruyter, 1988); Martin Daly and Margo Wilson, *Sex, Evolution, and Behavior*, 2nd ed. (Boston: Willard Grant Press, 1983); Steven E. Rhoads, *Taking Sex Differences Seriously* (San Francisco: Encounter Books, 2004), 297-301; Baron-Cohen, "Sex Differences in Mind: Keeping Science Distinct from Social Policy" Rhoads, *Taking Sex Differences Seriously*; Richard Tremblay and Daniel Nagin, .51
"The Developmental Origins of Physical Aggression in Humans," *Developmental Origins of Aggression*, ed. Richard Tremblay, Willard Hartup, and John Archer
(New York: Guilford Press, 2005)
- E. Feldman et al., "Gender Differences in the Severity of Adult Familial Dyslexia," .52
Reading and Writing 7, no. 2 (1995); J. M. Finucci and B. Childs, "Are There Really More Dyslexic Boys Than Girls?" in *Sex Differences in Dyslexia*, ed. A. Ansara et al. (Towson, Md.: Orton Dyslexia Society, 1981); T. R. Miles, M. N. Haslum, and T. J. Wheeler, "Gender Ratio in Dyslexia," 48 (1998)
- B. A. Shaywitz et al., "Sex Differences in the Functional Organization of the .53
Brain for Language," *Nature* 373 (1995)
- Louann Brizendine, *The Female Brain* (New York: Morgan Road Books, .54
2006); Halpern, *Sex Differences in Cognitive Abilities*; Hedges and Nowell, "Sex Differences in Mental Test Scores, Variability and Numbers of High-Scoring Individuals"; J. Huttenlocher et al., "Early Vocabulary Growth: Relation to Language Input and Gender," *Developmental Psychology* 27 (1991); Janet Shibley-Hyde, "Women in Science: Gender Similarities in Abilities and Sociocultural Forces," in *Why Aren't More Women in Science*, ed. Stephen J. Ceci and Wendy M. Williams (Washington, D.C.: American Psychological Association, 2007)
- .55 תודתי נתונה לדיאן הלפרן, על הסיכום המקיף שערכה של ספרות המחקר בנושא הבדלי מגדר בכישורים מילוליים. Halpern, *Sex Differences in Cognitive Abilities*
- Macdonald Critchley, *The Dyslexic Child* (Springfield, Ill.: Charles C. Thomas, .56
.1970)